

Dr. Zora Rutar Ilc, odgovorna urednica, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

KAKŠNO MESTO IMAJO V ŠOLI ČUSTVA IN ODNOSI?

Kako pri mladih ljudeh doseči, da bodo znali vzpostavljati kakovostne odnose sami s sabo in z drugimi, da bodo empatični in pripravljeni nuditi pomoč, da bodo solidarni in se bodo v pravem trenutku zavzeli za druge(ga)? Kako jih pospremiti v življenje tako, da bodo znali sodelovati in ob tem reševati probleme ter sprejemati kompromise, da bodo znali sprejemati konstruktivno kritiko in se učiti iz povratne informacije? Da bodo zaznavali in razumeli svoja čustva in čustva soljudi ter ustrezno ravnali z njimi? Da bodo občutljivi na krivice in se borili za enakost in vključenost vseh? Da bodo imeli vizijo, videli smisel in se strastno zavzemali za dobro?

Le tako, da jih tako vzgajamo, da tako ravnamo z njimi in jim omogočamo priložnosti, da vse to razvijejo! Spotoma, v vsakodnevnih situacijah, pri pouku in na hodnikih, ter sistematično: kot skupno zavzemanje vse šole za kakovostne odnose, za spodbudno klimo, za vključenost vseh – za kulturo dobre skupnosti!

A pogledjmo si v oči: koliko je v šolah resnično takšnih praks, ki to preišljeno in z vso potrebno občutljivostjo razvijajo in negujejo? Koliko je šol, ki načrtno in na kroskuri-kularni ravni razvijajo socialne veščine oz. socialno kompetentnost ter čustveno pismenost? Kako sistematično se v naših šolah izvajajo treningi socialnih veščin, delavnice za prepoznavanje čustev, reševanja problemov in konfliktov? In koliko je za šolskimi zidovi žlahtnih praks, ki na vsakodnevni ravni prispevajo k temu?

Ena bolj odmevnih sistematičnih praks so na nekaterih naših šolah vrstniške mediacije (kot uveljavljen način reševanja medvrstniških konfliktov) in v zadnjih letih vse bolj pogumni poskusi uvajanja čuječnosti in drugih oblik sproščanja na eni strani ter koncentracije na drugi (ki pa so pogosto bolj v domeni zanesenjakov kot preišljena strategija šol).

Sicer pa je spodbujanja čustvenega in socialnega učenja oz. opismenjevanja v naših šolah še marsikje tabu. Ponekod se ga lotijo šele ob reševanju pojavov nasilja. Kar je v redu, a še bolje je, če je to preventiva! Še vedno pa kdaj slišimo, kako čustva ne spadajo v šolo, ustreznih odnosov pa naj se učenci naučijo doma.

Kot smo v prejšnjih številkah že večkrat poudarjali, ugotovitve kognitivne znanosti postavljajo povezanost procesov učenja s čustvi v novo luč (prim. VIZ 4, l. 2017). Številne raziskave potrjujejo tudi velik vpliv odnosa učiteljev do učencev na uspešnost učencev ter vpliv dobrih medvrstniških odnosov na občutek lastne zmožnosti in vrednosti.

Na nacionalnem posvetu o spodbudnem in varnem učnem okolju, ki je potekal decembra lani na Brdu (in s katerega so tokratne kolumne), smo gostili priznanega strokovnjaka, dr. Adlerja (učenca znamenitega utemeljitelja pozitivne psihologije, dr. Seligmana). Adlerjevo ključno sporočilo (in sporočilo t. i. pozitivne edukacije) je, da sta uspešnost v šoli in zadovoljstvo v življenju povezana z naslednjimi dejavniki: zmožnostjo upravljanja z lastnimi čustvi, odnosi z drugimi, doživljanjem smiselnosti tega, kar počnemo, in posledično zavzetostjo.

O vsem tem pišemo v tokratni številki: s teorijami osvetljujemo pomen socialnega in čustvenega učenja, postrežemo z ugotovitvami raziskav o tem, kako pomembni so za učni uspeh in zadovoljstvo v šoli odnosi, in ilustriramo s primeri strategij za delo v razredu in programov usposabljanja kot je npr. Z ROKO V ROKI, kako lahko k temu prispevamo v šoli.